

Kto bol Juraj III. Turzo

Narodil sa 2. septembra 1567 na hrade Lietava. Otec František, spočiatku horlivý katolík, sa stal evanjelikom v roku 1557, keď sa zriekol hodnosti nitrianskeho biskupa a oženil sa s Barborou, dcérou štriteľa reformácie Mikuláša Kostku.

Po jej smrti sa oženil s Katarínou, dcérou legendárneho obrancu Sihote proti Turkom Mikuláša Zrínskeho. Z tohto manželstva pochádza Juraj. Matka sa po smrti jeho otca vydala za Imricha Forgáča, neskôr trenčianskeho župana, ktorý mu zabezpečil dobrých učiteľov až zo Saska.

Budúcej vojenskej a diplomatickej kariére mladého Turza prišiel vhod pobyt na viedenskom dvore arcikniežaťa Ernesta. Po matkinej smrti sa vrátil do Bytče, kde sa ujal správy svojich rozsiahlych majetkov na Orave a Považí.

V novembri 1585 sa oženil so Žofiou, dcérou otčimovho brata Šimona Forgáča. Keď sa v bojoch proti Turkom ocitol v nepriateľskom obklúčení, manželka pri predčasnom pôrode zomrela a zanechala po sebe dve dcéry. Turzo sa potom zosobášil s Alžbetou, dcérou vicepalatína Imricha Cobora, s ktorou mal ďalších sedem dcér a syna Imricha. Zúčastnil sa na viacerých bitkách pri dobýjaní hradov na južnom Slovensku a v Maďarsku. Vymenovali ho za kapitána hornouhorskeho vojska a hlavného veliteľa strategicky dôležitej novozámockej posádky.

Turzo sa osvedčil aj ako schopný vyjednávač a diplomat. Bol radcom cisára Rudolfa II. i jeho brata arcikniežaťa Mateja. Vernosť Habsburgovcom zachoval pri prvom stavovskom povstaní sedmohradského veľmoža Štefana Bočkaja napriek tomu, že väčšina protestantskej šľachty rebéliu podporovala. Turzo značnou mierou ovplyvnil úspešné rokovania s povstalcami 23. júna 1606 vo Viedni a 11. novembra sa zaslúžil aj o uzavretie zmluvy s Turkami v ústí rieky Žitavy.

Svojím mierovým úsilím si v nepokojnej dobe získal viacerých prívržencov vrátane nastávajúceho kráľa Mateja II., ktorý sa aj Turzovým pričinením zaslúžil o to, aby v novembri 1608 korunovačný snem v Bratislave uzákonil všetky dôležité výsledky Viedenského mieru. Turzovu oddanosť Habsburgovci náležite ocenili. K rozsiahlym rodovým majetkom mu pribudli ďalšie, získal dedičný grófsky titul a uhorské stavy ho 7. decembra 1609 zvolili za palatína - po panovníkovi osobnosť s najvyššou hodnosťou v kráľovstve.

Vo svojom úrade sa snažil o udržanie politickej rovnováhy v krajine. Sústredil sa najmä na Sedmohradsko, permanentné ohnisko napätia. Podarilo sa mu presvedčiť vojvodu Gabriela Bátoriho, aby sa vzdal plánov na nové povstanie.

Pikantný prípad jeho príbuznej grófkyni Alžbety Bátoriovej, ktorá preukázateľne páchala násilnosťami na mladých ženách, sa Turzo usiloval presne pred 400 rokmi vyriešiť tak, aby jej rodina utrpela čo najmenšiu majetkovú a morálnu ujmu (jedna z jej dcér sa vydala za Turzovho bratranca). Napriek opakovaným protestom Mateja II. nepostavil palatín Batoričku pred súd, ale dal ju internovať na Čachtickom hrade, kde zomrela 21. augusta 1614.

Turzo podporoval na svojich panstvách remeselný, stavebný a kultúrny rozvoj. Dal prestavať a budovať hradné komplexy, kaštiele, kostoly, zakladal nové osady, pomáhal pri kolonizácii Hornej Oravy. Vo svojich aktivitách by bol určite pokračoval, keby nebol mal podlomené zdravie.

Do posledných mesiacov svojho života však listami presviedčal stoličných hodnostárov a veľmožov, aby sa usilovali udržať jednotu. Nové povstanie proti cisárskemu dvoru by podľa neho prišlo vhod agresívnym Turkom. To sa aj potvrdilo, ale až po jeho smrti.

Zomrel v Bytči na Štedrý deň roku 1616. Neskôr jeho telesné pozostatky premiestnili do kaplnky na Oravskom zámku, kde sú doteraz.